

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 197/2025-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov **1. Telovýchovná jednota Košice, občianske združenie**, Kostolianska cesta 3436/14, Košice-Sever, **2. PEJUS s.r.o.**, Kostolianska 3436/14, Košice-Sever, a **3. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]**, zastúpených JUDr. Ivetou Rajtákovou, advokátkou, Štúrova 20, Košice, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/40/2023 z 26. septembra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. decembra 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, svojho práva na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd označeným kasačným uznesením najvyššieho súdu, ktoré navrhujú zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a obsahu napadnutého rozhodnutia vyplýva, že proti sťažovateľom ako žalovaným sa viedol spor o odstránenie neoprávnenej stavby (tenisový areál) vo vlastníctve sťažovateľov zriadenej na pozemku vo vlastníctve žalobcov podľa § 135c zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, alternatívne o zriadenie časovo neobmedzeného vecného bremena na ťarchu pozemku žalobcov v prospech žalovaných sťažovateľov. Spor sa týkal nehnuteľnosti, parcely č. [REDACTED], pôvodne evidovanej v pozemnoknižnej vložke č. [REDACTED] v časti výmery 570 m², ktorá bola predmetom neúčinného vyvlastnenia (v dobe vydania vyvlastňovacieho

rozhodnutia právni predchodcovia žalobcov už nežili a nemali spôsobilosť byť účastníkmi správneho konania, *pozn.*).

3. Rozsudok Okresného súdu Košice I (v súčasnosti Mestský súd Košice) č. k. 15C/790/1994-701 z 11. januára 2019 zamietajúci žalobu pre nedostatok aktívnej vecnej legitímácie na podanie žaloby podľa § 135c Občianskeho zákonníka bol zmenený rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 11Co/9/2020 z 20. októbra 2021 tak, že došlo v prospech sťažovateľov k zriadeniu časovo neobmedzeného vecného bremena „IN REM“ na ťarchu (sporného) pozemku vo vlastníctve žalobcov spočívajúceho v práve neobmedzeného užívania nehnuteľností, a to v rozsahu novovytvorených parciel bližšie špecifikovaných vo výroku I tohto rozsudku, a to v zmysle znaleckého posudku, ktorého súčasťou je geometrický plán. Žalobcom uložil povinnosť zdržať sa akýchkoľvek zásahov do výkonu týchto práv sťažovateľov. Sťažovateľom uložil povinnosť zaplatiť žalobcom náhradu za zriadenie vecného bremena.

3.1. Podľa posúdenia súdu prvej inštancie „vyvlastnená“ časť nehnuteľnosti (sporný pozemok) evidovaná vo vlastníctve mesta Košice nebola predmetom dedičského konania. Hoci žalobcovia preukázali vlastnícke právo svojich právnych predchodcov k „vyvlastnenej“ časti predmetnej parcely, nepreukázali – vzhľadom na obsah predložených dedičských rozhodnutí a okolnosti prípadu (zápis v katastri nehnuteľnosti svedčí inému subjektu), že sporný pozemok ako predmet dedičstva bol po ich právnych predchodcoch riadne v dedičskom konaní prejednaný.

3.2. Pochybenie súdu prvej inštancie odvolací súd videl v prejudiciálnom skutkovom a právnom posúdení predbežnej otázky podstatnej pre rozhodnutie sporu, ktorou bola práve otázka vlastníckeho práva sporného pozemku, od ktorej závisel záver o aktívnej vecnej legitímácii na podanie žaloby. V kontraste s posúdením súdu prvej inštancie odvolací súd dospel k názoru, že skutočnými vlastníkmi sporného pozemku sú žalobcovia ako dedičia pôvodných pozemno-knižných spoluvlastníkov. Keďže v konaní bola preukázaná existencia stavby (tenisového areálu) neoprávnene zriadenej na pozemku žalobcov, ktorej odstránenie nepovažoval odvolací súd za účelne (vzhľadom na charakter stavby, ekonomickú hodnotu, verejný záujem), pričom žalobcovia nesúhlasili s prikázaním stavby do svojho vlastníctva, odvolací súd dospel k záveru, že sú splnené podmienky pre navrhované usporiadanie pomerov strán podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka.

4. Proti rozsudku krajského súdu sťažovatelia podali dovolanie.

4.1. Vo vzťahu k dovolaniu podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) namietali vykonávanie dokazovania bez nariadenia pojednávania (porušenie § 385 ods. 1 CSP), keď odvolací súd doplnil do súdneho spisu rozhodnutia súdov v dedičských veciach a doplnil listy vlastníctva s tým, že odvolací súd z nich vychádzal, avšak neumožnil im sa k danému dokazovaniu vyjadriť. Okrem toho namietali nepreskúmateľnosť, nezrozumiteľnosť, neurčitosť a nevykonateľnosť výroku napadnutého rozhodnutia.

4.2. Vo vzťahu k dovolaniu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP identifikovali dve otázky, pri ktorých riešení sa mal odvolací súd odchýliť od ustálenej praxe odvolacieho súdu, a ďalšie dve podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ktoré mali byť odvolacím súdom riešené nesprávne.

5. Najvyšší súd napadnutým uznesením zrušil dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu a vrátil vec tomuto súdu na ďalšie konanie. Dôvod na uplatnenie svojej kasačnej právomoci vzhliadol v existencii dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP po zistení, že odvolací súd,

ktorý dospel k odlišným záverom týkajúcim sa skutkových zistení a mienil sa od nich odchýliť, nepostupoval dôsledne v zmysle § 385 ods. 1 CSP (§ 383 CSP). Na podklade vlastnej ustálenej rozhodovacej praxe podporenej judikatúrou ústavného súdu považoval za predčasné podrobiť dovolaním napadnuté rozhodnutie meritórnemu prieskumu.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Proti napadnutému kasačnému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovatelia podali ústavnú sťažnosť, v ktorej namietajú porušenie ústavných práv z dôvodu neposúdenia všetkých uplatnených dovolacích dôvodov. Citujúc rozhodnutia dovolacieho súdu (sp. zn. 3Obdo/34/2018, 3Obdo/21/2019, 2Obdo/5/2022) a ústavného súdu (sp. zn. PLz. ÚS 1/2018), prezentujú názor, že zmyslu a účelu dovolacieho konania zodpovedá preskúmanie dovolania z hľadiska všetkých uplatnených dôvodov prípustnosti. S poukazom na relevantné ustanovenia Civilného sporového poriadku (§ 439, § 447, § 448, § 449 ods. 1) argumentujú, že zo žiadneho z nich nevyplýva explicitne možnosť dovolacieho súdu neposúdiť dovolanie z hľadiska všetkých uplatnených dovolacích dôvodov. Postup dovolacieho súdu, ktorý v časti dovolania nekonal a ponechal právne posúdenie veci odvolacím súdom neposúdené, neprispieva k nastoleniu právnej istoty strán. Nezodpovedaním kľúčových otázok vzťahujúcich sa na právne posúdenie veci dovolací súd nenaplnil svoju povinnosť vyplývajúcu mu z čl. 17 CSP a nepredišiel zbytočným prietahom spočívajúcim v potrebe obrátenia sa po ďalšom rozhodnutí odvolacieho súdu na najvyšší súd s tými istými právnymi, dovolacím súdom nevyriešenými otázkami.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces a práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov kasačným uznesením najvyššieho súdu, ktorý síce konštatoval existenciu vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, avšak vylúčil skúmanie súbežne namietaného nesprávneho posúdenia veci odvolacím súdom a tým aj riešenie v dovolaní sťažovateľov nastolených právnych otázok.

8. V úvode je potrebné zdôrazniť, že predmetom prieskumu v prerokúvanej veci je zrušujúce (kasačné) rozhodnutie dovolacieho súdu, ktoré zrušuje rozhodnutie odvolacieho súdu z rýdzo procesného dôvodu, ktorým je nenariadené pojednávanie na prejednanie odvolania, hoci zo strany odvolacieho súdu došlo k modifikácii skutkového stavu.

9. Na tomto mieste ústavný súd osobitne zdôrazňuje, že v konaní o ústavnej sťažnosti sa v zásade preskúmajú len také právoplatné rozhodnutia, ktorými sa konanie vo veci samej skončilo (IV. ÚS 361/2010). Z uvedených dôvodov je pre rozhodnutie o ústavnej sťažnosti sťažovateľov plne použiteľná stabilná judikatúra o „výsledkovom“ charaktere základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Preto nemožno opomenúť zásadnú skutočnosť, že vec sťažovateľov nie je právoplatne ukončená, a teda objektívne nedošlo k súčnému vyčerpaniu všetkých garantovaných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľom na ochranu ich práv poskytuje (I. ÚS 594/2022).

10. Ústavný súd však uznáva, že aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu môže byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo strany sporu. Aj vydanie procesného rozhodnutia všeobecným súdom je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. Ide najmä o prípady, ak všeobecný súd vyrieši nejakú otázku s konečnou platnosťou, ktorá je spôsobilá zásadným spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok (II. ÚS 344/2019). V zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu k zrušeniu kasačných rozhodnutí ústavný súd pristupuje buď v závažných pochybeniach súdov blížiacich sa k zmätočnosti, ak znehodnocujú ďalšie konanie, alebo ak by išlo o veľmi pevnú hmotnoprávnu pozíciu preskúmavaného kasačného rozhodnutia (II. ÚS 868/2016, II. ÚS 6/2018, I. ÚS 443/2019).

11. Podstatný a rozhodujúci dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov] je neexistencia prípadu, pre ktoré by mal ústavný súd uplatniť výnimočný kasačný zásah proti napadnutému kasačnému rozhodnutiu najvyššieho súdu (por. bod 10 tohto uznesenia). Výlučne procesný charakter záväzného pokynu dovolacieho súdu v bode 22 odôvodnenia napadnutého uznesenia podľa ústavného súdu nijakým spôsobom nepredznamenáva meritórny výsledok, nijako neznehodnocuje ani nezaťažuje konanie, ba pre jeho ďalší postup ani neobmedzuje sťažovateľov vo využívaní ich procesných práv, ktorými podobu rozhodnutia vo veci samej môže ovplyvniť.

12. Podstata sťažnostnej argumentácie sťažovateľov je však naviazaná práve na obmedzenie sa dovolacieho súdu pri rozhodovaní o súbežne uplatnených dôvodoch dovolania len na identifikáciu vady zmätočnosti, bez vyriešenia právnych otázok nastolených v dovolaní (bod 24 napadnutého uznesenia), ktoré hodnotovo „naráža“ na prístup iného senátu dovolacieho súdu (3Obdo), ktorý presadzuje posudzovanie dovolania v celej jeho šírke, akcentujúc materiálne poňatie spravodlivosti, práva na súdnu ochranu (resp. práva na prístup súdu) spolu so zásadami hospodárnosti, rýchlosti a efektívnosti celého konania.

13. Ústavný súd zdôrazňuje, že nie je jeho ambíciou vstupovať do procesných postupov najvyššieho súdu pri posudzovaní dovolania ani zjednocovať prípadne rozdielne procesné prístupy pri rozhodovaní o dovolaniach. Po oboznámení sa s dôvodmi tak napadnutého uznesenia dovolacieho súdu, ako aj a s rozhodnutiami dovolacieho súdu, na ktoré poukazujú vo svojej ústavnej sťažnosti sťažovatelia, využije daný priestor, aby v rámci súdneho dialógu medzi najvyššími súdnymi autoritami konštatoval, že obidva prístupy (neúplný a úplný) pri súbežne uplatnených dôvodoch dovolania a už skôr konštatovanej vade zmätočnosti sú v zásade prípustné a ústavne konformné. V prospech ústavnej udržateľnosti a zdržanlivého prístupu svedčí najmä to, že ak rozhodnutie odvolacieho súdu trpí vadami zmätočnosti, ide o také závažné pochybenie súdu priečiace sa zásadám civilného procesu, ktoré je nutné zrušiť. Z praktického hľadiska pritom nie je relevantné, či je napadnuté rozhodnutie po vecnej stránke správne alebo nie. Navyše, ide o prístup, ktorý je одобorený judikatúrou ústavného súdu (IV. ÚS 372/2020, IV. ÚS 589/2021), od ktorej sa ani v tomto prípade nebude odkláňať. Prednosť druhého „úplného“ a aktívneho prístupu je možné vidieť v snahe najvyššieho súdu o dosiahnutie „vyčerpávajúcej“ materiálnej spravodlivosti spojenej s ochranou významnej ústavnej hodnoty efektívnosti a rýchlosti súdneho konania, ktorú ústavný súd ako ľudsko-právny súdny orgán mimoriadne oceňuje. Na strane druhej je však potrebné podotknúť, že najvyšší súd sa takýmto iniciatívnym prístupom (najmä v prípade

jeho nevhodného použitia) vystavuje riziku vyriešenia právnej otázky s konečnou platnosťou spôsobilou zásadným spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok, čo predstavuje jeden z dôvod kasačnej právomocí ústavného súdu voči kasačným rozhodnutiam všeobecných súdov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. marca 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu